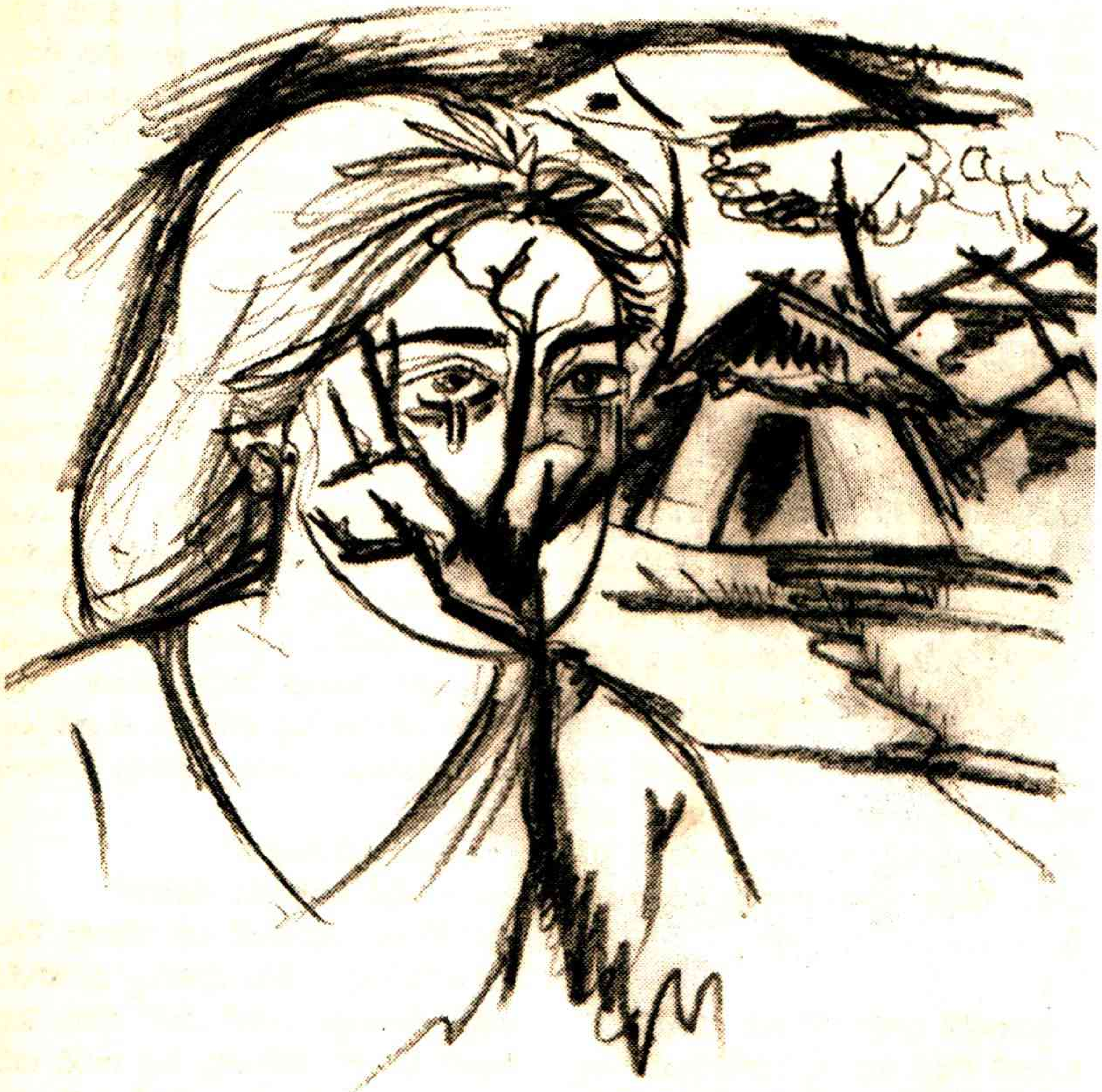

గోరీమా

అఫ్సర్

(గతవారం తరువాయి)

'నిజంగా అక్కడ ఆ దేవత వెలిసిందా?'

'దేవతలు వెలవడం ఏమిటి? ఇల్లు బాగుంది కదా, ఎవడో కన్నేశాడు. ఓ రాయి విసిరి వెళ్లిపోయాడు, అంతే, మనకు రాళ్లంటే పిచ్చికదా, దానికి కాస్త కుంకుమా, బొట్టూ వున్నాయంటే ఇంక పూనకాలొచ్చేస్తాయి'

నేను వాళ్ల మాటలు వింటూ ఓ పక్కన కూర్చోబోయాను.

నాన్నగారు 'బాబూ, ఎక్కడికి వెళ్లావురా?' అంటూ దగ్గిరకు పిలిచారు. నేను దగ్గిరకు వెళ్లి ఆయన పక్కనే కూర్చున్నాను.

అమ్మ మళ్లీ అడిగింది.

'ప్రెసిడెంటు మీరు చెప్పినట్టు వింటాడు కదా, ఓ మాట చెప్పొచ్చుగా'

'వాళ్లకు కావల్సిన మాటలు వింటారు. ఈ విషయం అడిగితే ఎందుకులేవయ్యా, ఇందులో కులం గొడవుంది. నీకు తెలుసుగా ఆ కులపోళ్లు వూళ్లో ఎక్కువున్నారు... అనేశాడు'

అమ్మ ఇంకేమీ అన్లేదు.

'నిజమే, మనోళ్లు తక్కువ వుండడమే మనకు అన్యాయం. ఆ తక్కువలో కూడా మళ్లీ వొకళ్లకొకళ్లకి తేడాలు... మనం బాగుపడంలెండి' అంటూ చాట తీసుకుని నిలబడింది.

'నా బాధల్లా గోరీమా గురించి. దిగులుతో మంచం పట్టింది. ఆ పెద్దకొడుకు పట్నం వెళ్లి కూర్చున్నాడు. తల్లి గురించి పట్టించుకోడు. ఇంక మగ దిక్కు ఏది? బతుకంతా పెద్ద కొడుకు మీద ఆశలు పెట్టుకుని ఈడ్చుకుంది. భర్త పోయాక రెండో పెళ్లి చేసుకోమని అందరూ అన్నారు. ఎంతసేపూ పిల్లలు పిల్లలు అంటూ ఇవాళ వొంటరిదైపోయింది. ఆ అన్వర్‌కి ఇంకా చిన్న వయసు'

అని స్వగతంగా అనుకుంటున్నట్టుగా వంటగదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

నాన్నగారు మౌనంగా పేపర్లు దిద్దుకుంటూ వుండిపోయారు. నాకేమో అయోమయంగా వుంది. గోరీమాని కాపాడుకోవాలి... ఎలా? ఎలా?

*

గోరీమాని నేను కాపాడుకోలేకపోయాను.

కాని ఆ తర్వాత ఊరు తీరే మారిపోయింది. అమ్మానాన్న కూడా ఊరి విషయాలు పెద్దగా చర్చించుకోవడం లేదిప్పుడు. నాన్నగారి దినచర్య మామూలుగా సాగిపోతూనే వుంది. అమ్మ ఎప్పుడైనా మధ్యాహ్నం గోరీమా దగ్గిరకు వెళ్లి వచ్చేది. కాని ఇంట్లో ఏమీ చెప్పేదికాదు. నాకు ఏమీ అర్థం కావడంలేదు. గోరీమా చిక్కి శల్యమైపోవడం నా కళ్లారా చూస్తున్నాను. అన్వర్ గది నాలుగ్గోడల మధ్య ఖైదీలా పడివుండడమూ చూస్తున్నాను. అన్నట్టూ ఇప్పుడూ గోరీమా పెద్ద గదుల ఇల్లు వదిలేసి వెనక చిన్న పాకలాంటి ఇంట్లోకి మారింది. ఆ మార్పు కూడా అప్పటికి నాకు తెలియదు.

బయట దేవత ప్రతిష్ట రోజురోజుకీ పెరుగుతోంది. ఇదివరకు ఏ శనివారంనాడో జనాలు వచ్చేవారు. ఇప్పుడు రోజూ వస్తున్నారు. అక్కడ ఎంత హింస జరుగుతుందో చెప్పలేను. మేం ఆడుకునే జెండా చెట్టు కింద సాయంత్రమయ్యేసరికి కోళ్ల బొచ్చు గుట్టలుగా పడివుంటుంది. క్రమంగా ఆ ప్రదేశమ్మీద నా ఆకర్షణ తరిగిపోయింది. గోరీమా కళ్లల్లో ఇదివరకటి ప్రేమకు బదులు ద్వేషం పుట్టుకురావడం నా లేతకళ్లకూ తెలుస్తోంది. కాని ఇప్పుడెవరూ ఏమీ చేయలేని స్థితి... సాహెబ్ మామయ్య వస్తాడని, అంతా కుదురుకుంటుందనీ గోరీమా మొదట్లో అమ్మతో చెప్పేది. కాని సాహెబ్ మామయ్యని నేను మళ్లీ చూడలేదు, పట్నంలో తప్ప!

నాన్నగారు రంజాన్ పండక్కి బట్టలు కొనడానికి నన్ను పట్నం తీసుకువెళ్లినప్పుడు సాహెబ్ మామయ్యని చూశాను.

నాన్నగారు నాకు చొక్కా కొనిపెట్టాక చెప్పులు కావాలని గొడవచేశాను.

'ఇంట్లో ఓ జత వున్నాయి కదరా...'

'కాదు. ఇంకోటి కావాలి'

కాసేపు మారాం చేస్తే నాన్నగారు చెప్పుల షాపులోకి తీసుకువెళ్లారు. అక్కడ ఓ వ్యక్తి నాన్నగారికి చిరునవ్వుతూ సలాం కొట్టాడు.

'క్యా, సాహెబ్, ఖైరీయత్?' అని అడిగారు నాన్న. 'ఓహో, సాహెబ్ మామయ్య ఇతనేనా?' అనుకుని పరీక్షగా చూశాను. పొడుగ్గా అందంగా వున్నాడు సాహెబ్. గోరీమా కొడుకే ఇతను అంటే ఎవరైనా వెంటనే అవునవును కదా అనేట్టున్నాడు.

'క్యా ఖైరియత్ సాబ్...' అంటూనే ఒక బాధతో కూడిన నవ్వుతో మాట్లాడుతున్నాడు. అతనేదో మాట్లాడుతున్నాడు. గోరీమా ప్రసక్తి వస్తుందేమోనని నేను ఆసక్తిగా వింటున్నాను. కాని అతను వొక్కమాట కూడా పొరపాట్న గోరీమా గురించి ఎత్తలేదు.

చివరికి నాన్నగారే అడిగారు.

'ఏక్‌బార్ ఆవో... అమ్మ వొంటరిదైపోయింది. గొడవలుగా వుంది'

'అమ్మీ పిచ్చిది. ఇక్కడికి రమ్మంటే రాదు. వాళ్లా, అమ్మని వెళ్లగొట్టేంతవరకూ వూరుకోరు. ఆ కులపోళ్లు చాలా గట్టివాళ్లు, మొండిముండాకొడుకులు. మనం నిలబడగలమా? అమ్మేమో ఏవో బీరాలు పలుకుతోంది. ఎట్లయినా ఇల్లు దక్కించుకోవాలంటుంది. మనకు ముందూ వెనుకా ఎవరూ లేరు. ఆ స్థలానికా కాగితాలు లేవు. మనం ఏమీ మాట్లాడలేం.'

'నువ్వు వచ్చి ఇంకోసారి కోషిష్ చెయ్యి'

'నాకు నమ్మకంలేదు సాబ్, వాళ్లు ఎంత క్రూరులో మీకు తెలుసు. ఎలాగైనా ఆ ఇల్లు ఆక్రమించి అక్కడో పెద్ద గుడి కట్టేద్దామనుకుంటున్నారు. వేరే వూళ్ల జనాలు కూడా ఇప్పుడు తోడయ్యారు. మొన్నటికి మొన్న కూడా వచ్చి బెదిరించి వెళ్లారు. ఇల్లు ఖాళీ చేయకపోతే వేసేస్తామని. నా పిల్లలు పెరుగుతున్నారు. నేను ప్రాణాన్ని ఫణంగా పెట్టలేను...' నిస్సహాయతని ప్రకటిస్తున్నాడు సాహెబ్.

నాన్నగారు కూడా ఇంకేమీ అనలేకపోతున్నారు.

'ఇస్కా సైజ్ ఏక్ జోడా నికాలో' (వీడి సైజుకి ఓ

చెప్పుల జత తీయండి) అన్నారు. సాహెబ్ నా కాళ్ల దగ్గిరకు తీసుకుని సైజు చూశాడు.

'యా క్యాదేతె'

'ప్రస్తుతానికి గడుస్తుంది. పిల్లలు పెరిగితే గడవడం కష్టం' అన్నాడు.

'ఎంత పెద్ద కుటుంబం ఎలా అయిపోయింది? ఆరోజుల్లో గోరేభాయ్ అంటే వూళ్లో ఎంత ఇజ్జత్!'

'అదంతా ఆయనతోనే పోయింది. ఇప్పుడు కులం తప్ప మనుషులు కనిపించడంలేదు' సాహెబ్ కళ్లల్లో తడి మెరిసింది.

'ఇంటికి రండి... ఈ పూట వుండి వెల్దురుకాని' అన్నాడు ప్రేమగా సాహెబ్. అలా అన్నప్పుడు అతను అచ్చంగా గోరీమాలానే వున్నాడు.

'ఏ బార్ జరూర్ ఆతె...'

'బాభీకు లెకే ఆవో' (వదినమ్మని తీసుకురండి) అంటూ షాపు బయటిదాకా వచ్చి మమ్మల్ని సాగనంపాడు సాహెబ్.

తిరుగుప్రయాణంలో నేను నాన్నగార్ని ఎంత విసిగించానోచెప్పలేను. గోరేభాయ్ ఎవరు? సాహెబ్ మామయ్య తల్లికి దూరంగా ఈ టౌన్లో ఎందుకున్నాడు? అంటూ.

'గోరేభాయ్ మలేరియాతో చనిపోయాడు. ఆ రోజుల్లో మలేరియా వస్తే అంతే! వూళ్లో కుటుంబం గడవక, భార్యాపిల్లలతో పట్నం వచ్చేశాడు సాహెబ్. గోరీమా సొంత వూరూ, సొంత ఇల్లూ అంటూ అన్వర్‌తో సహా అక్కడే వుండిపోయింది' అన్నారు వొక్కమాటలో.

అయినా నేను వినలేదు.

'ఇప్పుడు గోరీమాని ఎవరు చూస్తారు?'

'అన్వర్ పెద్దయ్యేదాకా అంతే!' అని ఆయన తన ఆలోచనల్లో తను మునిగిపోయారు.

ఇది జరిగిన కొన్నాళ్లకు మా ఇంటికి మోతీ పిన్నీ వచ్చింది. మోతీ గోరీమాకు మంచి స్నేహితురాలు.

'నువ్వేం చెప్పు ఆపా, గోరీమా పెద్ద యుద్ధం చేస్తోంది. ఈ యుద్ధంలో గెలిస్తే ఇల్లు దక్కుతుంది. ఇల్లు కంటే ముందు పరువూ ప్రతిష్టా నిలుస్తుంది'

'ఏం లాభం, మనిషి శవమైపోతోంది. ఆ కులపోళ్లతో గొడవెందుకు, పోతే పోనీ పాడు ఇల్లు అనిపిస్తోంది నాకయితే' అంది అమ్మ.

'ఎలా వదిలిపెడుతుంది చెప్పు. గోరెభాయ్ గోరీమా ఎలా వుండేవాళ్లో నీకు తెలుసుగా. ఆరోజుల్లో వూళ్లో అందరికీ తలలో నాలుకలాగా... ఆయన జ్ఞాపకం ఈ ఇల్లొక్కటే, అదొక్కటీ తనకు వొదిలిపెట్టమంటోంది. వున్న పొలం సాహెబ్ అమ్ముకుని పట్నం వెళ్లి కూర్చున్నాడు' అంటోంది మోతి.

'నిజమే, కాని ఇల్లుతోపాటు గోరీమా కూడా మనకు దక్కేట్టు లేదు' అంది నిరాశగా అమ్మ.

'అల్లా క్యా లిఖేతో వో హోతా, ఆపా, కోన్ క్యా కర్తే' (అల్లా ఏది రాసిపెట్టాడో అదే జరుగుతుంది, ఎవరేం చెయ్యగలరు?) అని వెళ్లిపోయింది మోతీ.

*

ఆ తర్వాత కాలమెలా గడిచిపోయిందో గడిచిపోయింది. గోరీమా మాత్రం వూరుకోలేదు. తన పద్ధతిలో తను పోరాడుతూనే వుంది. మెల్లమెల్లగా ఆమె ఇల్లు గుడికింద మారిపోతోంది. దాన్ని ఆపే శక్తి ఎవరికీ లేకుండా పోయింది. అందరి నిశ్శబ్దాన్నీ ప్రశ్నిస్తూ గోరీమా తిరగబడుతూనే వుంది. అలా చెప్పీ చెప్పీ, పోట్లాడీ పోట్లాడీ గోరీమా ఏమైపోతుందా అని కొన్నిరోజులు దిగులుపెట్టుకున్నాను. అమ్మకి చెప్పాను, నాన్నకి చెప్పాను. కాని ఎవరూ గోరీమా గురించి పట్టించుకోలేదు. అన్వర్ బయటికి రావడమే మానేశాడు. క్రమంగా మా మధ్య దూరం పెరిగింది.

ఈలోగా చాలా మార్పులు జరిగిపోయాయి.

గోరీమా మాత్రం వూరుకోలేదు. తన పద్ధతిలో తను పోరాడుతూనే వుంది. మెల్లమెల్లగా ఆమె ఇల్లు గుడికింద మారిపోతోంది. దాన్ని ఆపే శక్తి ఎవరికీ లేకుండా పోయింది. అందరి నిశ్శబ్దాన్నీ ప్రశ్నిస్తూ గోరీమా తిరగబడుతూనే వుంది. అలా చెప్పీ చెప్పీ, పోట్లాడీ పోట్లాడీ గోరీమా ఏమైపోతుందా అని కొన్ని రోజులు దిగులుపెట్టుకున్నాను.

మా కుటుంబం టౌనుకి మారింది. వూళ్లో వున్న కాసింత చెక్కా బాబాయ్‌కి అప్పజెప్పారు. బాబాయ్ టౌనువచ్చినప్పుడల్లా ఊరు సంగతులు చెప్పేవాడు. గోరీమా గురించి బాబాయ్ చెప్పగా వినడమే...!

*

జ్ఞాపకాల్లోనే వూళ్లోకి వచ్చేశాను. వూళ్లోకి ప్రవేశించగానే రోడ్డుకి కుడిపక్కన పోలీస్‌స్టేషన్. ఎప్పటిలానే వుంది. కాని అక్కడ జనం ఎక్కువగా వున్నారు. నా చిన్నప్పుడు అక్కడ ఎప్పుడూ వొకరిద్దరు తప్ప కనిపించేవాళ్లు కాదు. ఇప్పుడు జనం రద్దీ చూస్తుంటే వూళ్లో హింస బాగానే పెరిగిందనిపిస్తుంది. కొద్దిగా డౌన్‌లోకి వస్తే ఎడం వైపున గిర్నీ వుంది, అది ధనధనా చప్పుళ్లు చేస్తూనే వుంది. పెద్ద మార్పేమీ లేదు. వొక్కో అడుగే అలా గతంలోకీ, వర్తమానంలోకీ వేస్తూ వూళ్లోకి వచ్చాను. అటూఇటూ జనం తిరుగుతూనే వున్నారు. ఎవరూ నావైపు చూసి నన్ను గుర్తుపట్టడంలేదు. చిన్నప్పుడు నేను ఈ వూళ్లో ఎటు వెళ్లినా 'హిందీ సార్ కొడు కురా' అని నాకు తెలియనివాళ్లు కూడా గుర్తుపట్టేవాళ్లు. లేదా వూళ్లోకి ఒకొత్త మనిషి వస్తే ఎగాదిగా చూసేవాళ్లు. ఇప్పుడు అలాంటిదీ లేదు. ఆ వూళ్లో నేనొక అనామకుణ్ని అనిపించింది. కొత్త కొత్త ముఖాల్లో పాత పోలికలేమన్నా కనిపిస్తాయా అని వెతుక్కుంటూ చావిడి దాకా వచ్చాను. చావిడికి నాలుగైదు అడుగుల దూరంలో బాబాయ్ ఇల్లు. ఎత్తయిన అరుగులు. పాతకాలపు నిర్మాణంలా వుండే చావిడీ. చావిడి తలుపులు ఎప్పుడూ తీసే వుంటాయి. వొక్క మొహర్రం నెలలో తప్ప మామూలప్పుడు దాన్ని ఎవ్వరూ పట్టించుకోరు. ఆ నెలలో మాత్రం కాసింత సున్నాలు కొట్టి, అక్కడక్కడా ఎర్రరంగుతో నక్షత్రాలు గీస్తారు. మొహర్రం నెలలో ఈ చావిడీ ఎంత హడావుడిగా వుంటుందో! పెద్ద ఆలమ్ పట్టుకుని సాహెబ్ మామయ్య వూగిపోతుండడం, అలావా తొక్కడం, పూనకం వచ్చినట్టు ఏదేదో మాట్లాడడం... వొక భయంతో కూడిన ఆనందం నాకు! చావిడీకి ఎదురుగా పెద్ద ఖాళీస్థలం. ఆ ఖాళీస్థలంలో శ్రీరామనవమి పందిరి వేసేవాళ్లు. కోలాటాల సందడి.

'గణగణమూర్తివి గణనాథా
నువ్వు శివుడీ కుమారుడివి గణనాథా'

అని కోలాటం ఆడుతుంటే మా పసికాళ్లూ చేతులూ ఆగేవి కావు. పీరు వూగినట్టు వూగిపోయేవాళ్లం. సాయంత్రం కాగానే ఎవరో వొకరు పెద్ద పాత్రలో పులిహోర తెచ్చేవాళ్లు, పీర్ల చావిడి అరుగు ఎక్కి అందరికీ పంచేవాళ్లు. ఆ దృశ్యాలన్నీ నా జ్ఞాపకాల్లోంచి కళ్లముందు సజీవంగా తిరుగుతున్నట్టే అనిపించింది.

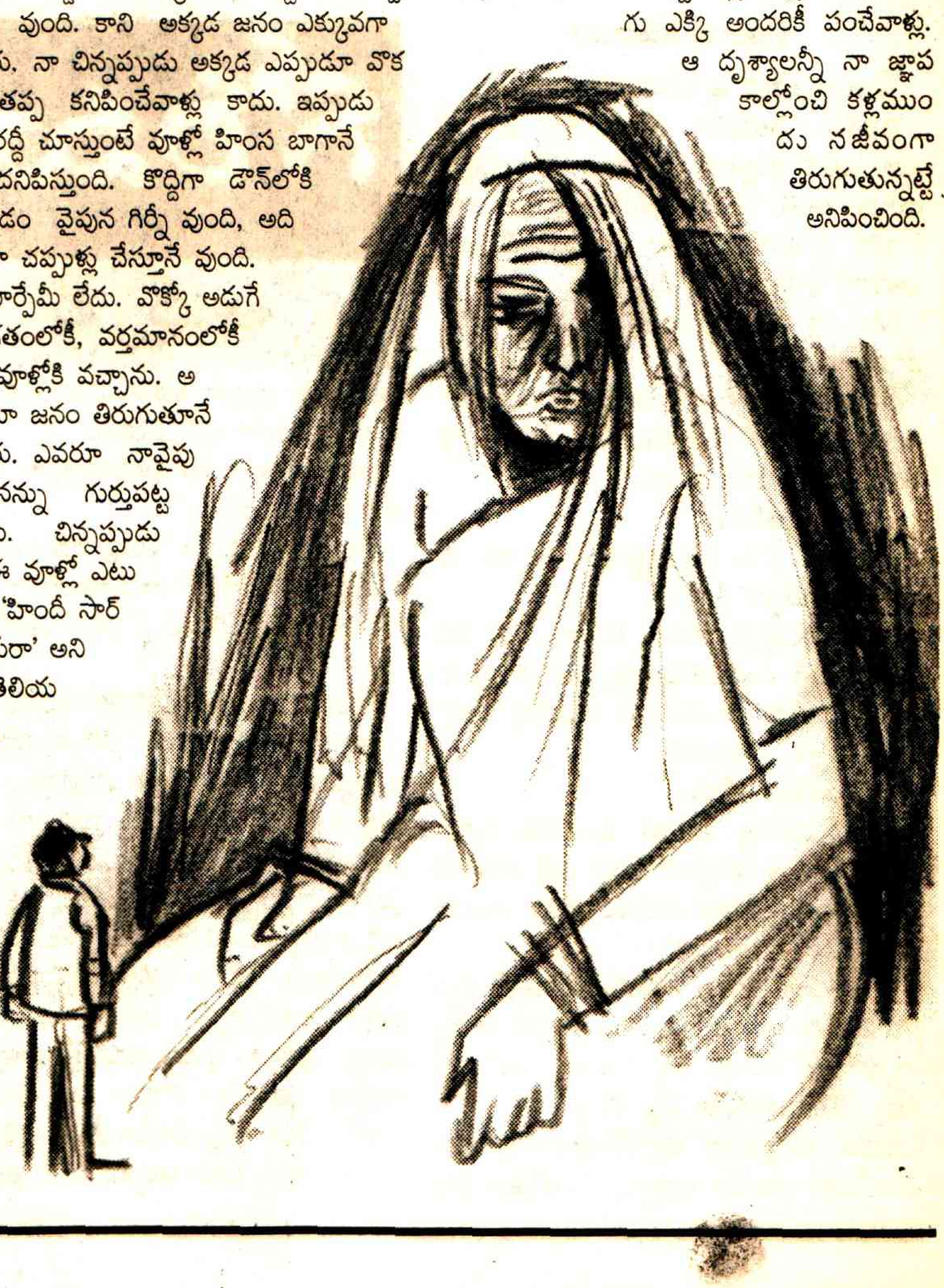

పీర్లచావిడిలో మాతం పాడుతున్నప్పుడు సాహెబ్ మామయ్యా, అన్వర్ అన్నయ్యా నిజంగా ఏడిచే వాళ్లు. వాళ్లతో కలిసి పాడే అందరూ పెద్దగా ఏడి చేవాళ్లు. ఆ ఏడిచేవాళ్లల్లో ఎవరికీ కులమతాల పట్టింపులుండేవి కావు.

'ఓ... మేరే హుసేన్...' అనగానే ఆలమ్‌పైన కప్పిన ఎర్రగుడ్డల్ని కళ్లకి అదుముకుని నిల్చున్నవా ళ్లు నిల్చున్నట్టే వొక్కసారిగా తట్టుకోలేక కింద పడి పోతారా అన్న ఉద్వేగంతో పాడేవాళ్లు. ఆ సన్నివే శంలో ఎంత బండరాయికైనా భళ్లున ఏడుపు పొంగుకొచ్చేది.

నేను జ్ఞాపకాల్లో వుండగానే

'బాబూ...' అన్న కేక వినిపించింది.

చూస్తే... ఉస్మాన్!

ఉస్మాన్‌ని చూడగానే నాకు ఏడుపొచ్చేసింది. గట్టిగా కావలించుకున్నాను. 'ఉస్మాన్ మామా' అన్న మాట నాకు తెలియకుండానే గొంతులోంచి వచ్చేసింది.

ఆయనా అంతే ప్రేమగా నన్ను కావలించుకు న్నాడు.

'ఎన్ని రోజుల్ తర్వాత వచ్చావు...' అంటూ కళ్లనీళ్లు తుడుచుకున్నాడు.

ఈ ఉస్మాన్‌కు ఓఇల్లూవాకిలీ లేదు. ఈ చావిడీ పట్టుకుని లేదంటే ఆప్లాట్ ఫారమ్ పట్టుకుని బతికేసేవాడు. 'యే ఉస్మాన్ యేక్ దీవానా. నాఘర్‌కా నా ఘా ట్‌కా' అని గోరీమా ఎంత కోప్పడేదో! ఎప్పుడూ ఓ బీడీ తుంట వేళ్ల మధ్య సరిచేసుకుంటూ తిరిగేవాడు. 'అరే బచ్చో...' అంటూ పిల్లకాయల్ని వెంటే సుకుని...వాళ్లని ఆడించేవాడు. నిజానికి పిల్లకాయలే వాడితో ఆడుకునేవాళ్లు.

'బాబూ... మేరే ఘర్ జాయెంగే'

'నీకో ఇల్లా?'

'ఏం? నాకు ఇల్లుండకూడదా?'

నిజమే, నా ప్రశ్న నాకే అర్థరహితంగా అనిపిం చింది.

'కాదు, ముందు బాబాయ్‌నీ, పిన్నినీ పలక రించి వస్తా'

'బడా నిక్‌లాలే... చాలాకాలం తర్వాత బేటా వస్తున్నాడు కదా, స్టేషన్‌కి వెళ్దాం అన్న ధ్యాస అయినా లేదు ఆ బేవ్‌కూఫ్‌కి!'

ఉస్మాన్ అల్లాగే నిర్మొహమాటంగామాట్లాడతాడు.

'లేదు, బాబాయ్‌కి తెలియదు నేను వస్తానని'

'సరే, ముందు ఈ గరీబ్ గుడిసె చూసి అప్పు డు వెళ్దుకాని...'

అయినా నేను వొప్పుకోలేదు. ముందు బాబా య్‌కి సలామ్ చేయాలి. పిన్నితో మాట్లాడాలి. ముకరమ్ ఎలా వుందో చూడాలి. దానికి ఆరోగ్యం బాగాలేదని విన్నాను. జాఫర్ ఎలా వున్నాడో! నా ఆలోచనలన్నీ వాళ్ల చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి.

ఉస్మాన్‌కి నా పరిస్థితి అర్థమైనట్టుంది.

'సరే, అసర్ తర్వాత వస్తాలే' అన్నాడు.

బాబాయ్ ఇంటిదాకా దిగబెట్టాడు. 'నువ్వెళ్లు...' అనేసి వెళ్లిపోయాడు. ఎందువల్లనో అతను లోప లికి రాలేదు. చిన్నప్పుడైతే ఉస్మాన్ అసర్ నమాజ్ తర్వాత ఎప్పుడూ బాబాయ్ ఇంటి చూరే పట్టుకు ని వుండేవాడు. ఏదో తేడాగా అనిపించింది నాకు.

నేను వెళ్లేసరికి బాబాయ్ ఇంట్లో లేడు. బయట చిన్న వరండా... దూరంగా పశువుల కొట్టం... నా అలికిడి విని లోపల్నుంచి ఎవరో వచ్చారు. ముకరమ్...! ముకరమ్‌ని చూడగానే నాకు కళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగాయి. ముకరమ్ శవంలాగా వుంది. ఎప్పుడూ నవ్వుకుంటూ తుళ్లుకుంటూ కెరటంలా ఎగసిపడే ఆ ఉత్సాహమూ, ఆనందమూ... అస లు అలాంటివి ఆ అమ్మాయికి జీవితంలో ఎప్పుడ న్నా తెలుసా? అన్నట్టుంది.

'అమ్మీ, బాబుభాయి...' అంటూ పరుగుపరుగు న లోపలికి వెళ్లింది. లోపల్నుంచి పిన్ని వచ్చింది. 'ఎన్ని రోజుల తర్వాత వచ్చావు బాబూ, ఇక్కడ వూళ్లో మేం బతికే వున్నామా? ఎన్నిబాధలు పడు తున్నామో మీ అమ్మకి గుర్తుండదు, మీకూ గుర్తుండదు' పిన్ని కొంచెం వెటకారంగానే అన్న ట్టుంది. దగ్గిరకు వెళ్తున్నవాడ్నల్లా నేను ఆ మాట లకు ఎక్కడివాణ్ని అక్కడే వుండిపోయాను. ఈమె ఏమీ మారలేదు అనిపించింది. ఈ లోపున ముక రమ్ లోపలికి వెళ్లి నాకు ఓ గ్లాసు మంచినీళ్లు తెచ్చింది. తాగబోతుండగానే పిన్ని-

'మా కష్టాలు మీరెప్పుడైనా తలుచుకుంటారా, బాబూ' అని మొదలెట్టింది. తాగబోతున్న గ్లాస్ పక్కన పెట్టి ముకరమ్‌వేపు చూశాను నేను. ఆమె

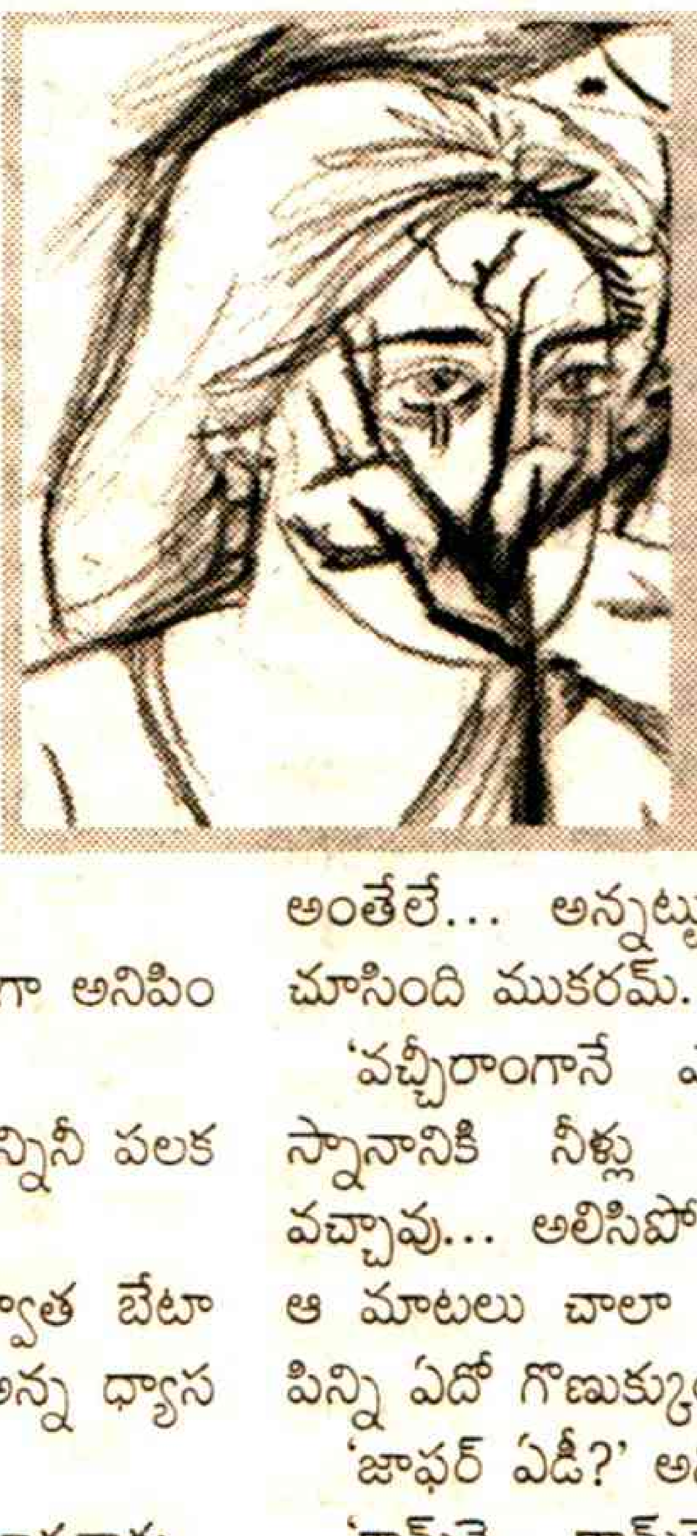

గోరీమా కళ్లల్లో ఇదివరకటి ప్రేమకు బదులు ద్వేషం పుట్టుకురావడం నా లేతకళ్లకూ తెలుస్తోంది. కాని ఇప్పుడెవ రూ ఏమీ చేయలేని స్థితి... సాహెబ్ మామయ్య వస్తాడని, అంతా కుదు రుకుంటుందనీ గోరీమా మొదట్లో అమ్మతో చెప్పేది. కాని సాహెబ్ మామ య్యని నేను మళ్లీ చూడలేదు.

అంతేలే... అన్నట్టుగా నావైపు కాస్త ప్రేమగా చూసింది ముకరమ్.

'వచ్చీరాంగానే ఎందుకు? బాబుభాయ్... స్నానానికి నీళ్లు పెడతాను. మంచి ఎండలో వచ్చావు... అలిసిపోయుంటావు' అంది ముకరమ్. ఆ మాటలు చాలా వూరటనిచ్చాయి. ఆ తర్వాత పిన్ని ఏదో గొణుక్కుంటూనే వుంది.

'జాఫర్ ఏడీ?' అని ముకరమ్‌ని అడిగాను.

'కామ్‌నై.. ధామ్‌నై.. కా జాతా' అంటూ మళ్లీ కల్పించుకుంది పిన్ని. ఆమె మాటతీరులోని తేడాని నేను అర్థం చేసుకోగలను. మా సంబంధాలు ఇది వరకటంత స్వచ్ఛంగాలేవని నాకు తెలుసు. అమ్మ ఎప్పుడూ పిన్నిని తిడ్తూనే వుంటుంది. 'షాదీ మే జ్యానే మే బీనైసకా కరీ దుష్మన్' (పెళ్లీ పేరంటా ల్లో కూడా మమ్మల్ని రాకుండా చేసింది... పగబ ట్టిన ముండ) అనే తిట్టేది అమ్మ. పిన్ని గుర్తొస్తే అమ్మకి ఎక్కడలేని ఆవేశం. నాన్న కోప్పడ్డంతో 'ఆ... భాయికే వూపర్ మఖ్ఖీ భీనై ఫిర్నా' (అన్న మీద ఈగ కూడా వాలకూడదు) అనేసి తన పని లో తను వెళ్లిపోయేది. నాన్నకి మొదట్నుంచీ బాబాయ్ అంటే సానుభూతి. 'వాడా, చదువుకో లేదు, మనకు చిన్నదో చితకదో గవర్నమెంటు ద్యోగం వుంది' అనేవారు. వూళ్లో వున్న భూమి గురించి ఆయన ఏనాడూ పెద్దగా పట్టించుకోలేదు.

బాబాయ్ ఎప్పుడైనా వచ్చేవాడు. వచ్చేటప్పుడు ఏవో గింజలూ, కూరగాయలూ తెచ్చేవాడు. ఒకటి రెండు రోజులు వుండి వెళ్లిపోయేవాడు. క్రమంగా ఆ రాకపోకలు కూడా తగ్గిపోయాయి. ఈలోగా నాన్నగారి ఆరోగ్యం దెబ్బతింది. ఇంట్లో ఖర్చులు పెరిగిపోయాయి. ఎంత డబ్బూ ఆస్పత్రికే ధారపో యాల్సి వచ్చేది. ఊరెళ్లి ఆ భూమి వ్యవహారమ న్నా తేల్చుకురమ్మని అమ్మ పోరేది. కాని నాన్న గారు ఎప్పుడూ పట్టించుకున్నదిలేదు. అలా ఆయ న అనారోగ్యంతో తీసుకుంటూ తీసుకుంటూ కన్ను మూశారు. కుటుంబం అప్పుల పాలయింది.

'పెద్దకొడుకువి. కనీసం నువ్వయినా ఆ భూమి గురించి పట్టించుకో' అని అమ్మ ఎన్నిసార్లు తిట్టి పోసిందో తెలియదు. కాని వూరెళ్లినా నేను బాబా య్‌ని ఆ భూమి గురించి అడగ్గలనా? ఏమో... నాకు నమ్మకం లేదు. ఆయన ముందు మాట్లాడే ధైర్యం లేదు. నిజానికి ఆయన కుటుంబ పరిస్థితీ నాకు బాగానే తెలుసు. అయినా అమ్మ మాట తీసిపారేయలేక వచ్చాను. ఇక్కడ పిన్ని సూటి పోటు మాటలు నేనూహించినవే. కాని... ముకర మ్‌కీ, జాఫర్‌కీ నేనంటే చిన్నప్పణ్నించీ ప్రేమ. బాబాయ్‌కి నేనంటే పెద్ద ప్రేమా లేదు, అంత కోపమూ లేదు. ఆయన దృష్టిలో నేనెప్పుడూ 'బ చ్చా'ని. 'భాయ్, పానీ నికాలిం' (అన్నా, నీళ్లు తోడాను) అన్న ముకరమ్ మాటల తో నేనుఆలోచనల్లోంచి బయటపడ్డాను.

నేను స్నానం చేసి వచ్చేలోగా బాబా య్ వచ్చాడు.

'కబ్ ఆయారే?' అని పలకరించాడు ఆయన మొహంలో ఎలాంటి భావమూ లేకుండా. ఆయన ఎప్పుడూ అంతే!

'ఇప్పుడే...'

అంతే, ఆయనతో సంభాషణ. ఆ తర్వాత నేనుబట్టలు మార్చుకుని వచ్చా. ముకరమ్ అన్నం వడ్డించింది.

'ఏక్ వక్త్ ఖానేకో కిత్తే తక్‌లీఫా పడ్తే హైకి అల్లా జానే' (ఒక్కపూట అన్నం మెతుకుల కోసం ఎన్ని కష్టాలు పడుతున్నామో దేవుడికెరుక' అంటూ పిన్ని మళ్లీ మొదలుపెట్టింది. అన్నం వడ్డిస్తున్న ముకరమ్ తల్లివైపు కాస్త కోపంగా మిటుకూ మి టుకూ చూసింది, అదీ తల్లికి తెలియకుండా.

మంచి ఆకలిమీదున్నా నేను సరిగ్గా భోంచేయ కుండానే ముగించాను. మంచి ఎండలో వచ్చానే మో, మంచంమీద వాలేసరికి నిద్రకమ్ముకొచ్చింది. అప్పటికీ జాఫర్ రాలేదు. అసర్ దాకా ఓ కునుకు తీశాను. నేను మంచం మీద పడుకుని వుండగానే బయట వరండాలో పిన్ని మాటలు వినిపిస్తు న్నాయి.

'బాబు వూరికే ఎందుకొస్తాడు? పొలం సంగతి కనుక్కుందామని వచ్చి వుంటాడు. నీళ్లు నమల కుండా చెప్పండి, వాళ్ల నాన్న వైద్యం ఖర్చుల కింద తీసుకున్న డబ్బుకీ పొలానికి చెల్లయిపోయిందని, అప్పుడే చెప్పాను, మీకు అన్నిటికి కాయితాలూ పత్రాలూ వుండాలని...' అంటోంది. ఆ మాటలు నాకు ఆశ్చర్యాన్నికలిగించాయి. నాన్న డబ్బు తీసు కున్నారా? ఈ పొలం మీది డబ్బు ఆయన మాకు తెలియకుండా వాడుకున్నారా? మరి టౌన్‌లో చేసిన

(తరువాయి 42వ పేజీలో)

నా రాధకు...

రాధా!
సృష్టిలో
తొలి అద్భుతం
నీ స్పర్శ-

** *** **

పైన- కింద
నింగి- నేల
నడుమ
ప్రేమలోకం
అందులో నీవూ నేను-

** *** **

పున్నమిరేయి
వెన్నెల వాన
లాక్కెళ్ళిపోతోంది
నిన్ను నన్ను,
హాయిగ
తనతో కలిసుండాలని-

** *** **

చలి గిలిగింత
మన పులకింత,
చిరుజల్లూ
పూలమొగ్గలా-

** *** **

అల వెనుక
సముద్రం,
నీ వెనుక నేను-
రాధ, అందుకే అన్నాను....
నను వీడని కెరటం నీవని-

- చల్లా రామకృష్ణారెడ్డి

గోరీమా

(21వ పేజీ తరువాయి)

అప్పులు...? అదలా వుంచితే, పిన్ని ఇంత కర్కశంగా మాట్లాడడం ఏమిటి? నేను మంచంలో కాస్త ఇబ్బందిగా కదులుతున్నాను. ఈలోగా ముకరమ్ వచ్చింది.

'బాబుభాయ్, నువ్వేమీ అనుకోకు. నువ్వు రావడం మాకు ఎంత ఆనందంకలిగించిందో...' అంటూ కళ్లనీళ్ల తుడుచుకుంది. అంతకంటే ఇంకేమీ అనలేక అవతలికి వెళ్లిపోయింది. ఎందుకో నా ఆలోచనల్లోకి మళ్లీ గోరీమా వచ్చింది.

'దేఖో, ఓ ఘర్‌కే వాస్తే గోరీమా కెత్త జంగ్ కరేకి...' (చూసి నేర్చుకోండి. ఆ ఇంటి కోసం గోరీమా ఎంత యుద్ధం చేసిందో?) అంటుంది అమ్మ ఎప్పుడూ. కాని ఆ యుద్ధంలో గోరీమా ఏమైందో మాకు తెలీదు. ఇప్పుడైనా తెలుసుకోవాలి. కాని నా యుద్ధం మాటేమిటి? గోరీమా ఒక కులపోళ్లతో పోరాడింది, నేను కనీసం 'ఇంట' గెలవగలనా? పోనీ, బాబాయ్‌ని నిలదీసి అడగ్గలనా? ఏమో... నమ్మకం లేదు!

*

కచ్చితంగా అసర్ వేళకి ఉస్మాన్ వచ్చాడు.

'నమాజ్‌కు ఆవో...' అంటూ బలవంతం చేశాడు. కాస్త రిలీఫ్‌గా వుంటుందని నేనూ వజూ చేసి అతని వెంట వెళ్లాను. దారిపొడవునా నేను ఉస్మాన్‌తో వొక్కమాట కూడా మాట్లాడలేకపోయాను. లోలోపల గుడిసుళ్లు పడుతున్నాను. ఈ వూరితో నాకు వున్న అనుబంధం నాన్నగారి ఆ భూమి...! అది కాస్తా తెగిపోతుందా? ఇంక ఇప్పుడు మాట్లాడకపోతే ఇంకెప్పుడూ మాట్లాడే అవకాశం రాదు, కనీసం ఈ వూరు వచ్చే వీలు కూడా వుండదేమో! పిన్ని ఎంత వీలైతే అంత అడ్డుపడుతుంది. బాబాయ్‌ని పడనివ్వదు. ముకరమ్ విషాదవదనం... తాడూ బొంగరంలేని జాఫర్! నా అసమర్థతని గుచ్చిగుచ్చి ప్రశ్నిస్తున్న అమ్మ... నేను ఎంతో కొంత తెచ్చి ఈ అప్పుల విషవలయంలోంచి బయటపడేస్తానని ఎదురుచూస్తున్న తమ్ముళ్లు... జోడే కా రకమ్ కోసం ఇంకా వేధిస్తున్న బావ...! యాహ్, అల్లాహ్!

'పర్వర్ దిగారే ఆలమ్' అందుకున్నాడు ఉస్మాన్. నా విషాదయోగం తెలిసిందా ఉస్మాన్‌కి?

*

అవన్నీ నెమరేసుకుంటుండగానే మస్జీద్ మెట్లు ఎక్కి లోపలికి అడుగుపెట్టాను. ఆ వాతావరణంలోకి అడుగు పెట్టగానే వొక్కసారిగా మనసంతా ప్రశాంతంగా మారిపోయింది. హజ్రత్ సాబ్ నావేపు చూశారు, నేను సలామ్ చేసి వొంగి ఆయన కడుపులో తలదాచుకున్నాను. ఆయన ప్రేమగా నన్ను దగ్గిరకు తీసుకున్నారు. ముసలికళ్లు చికిలిస్తూ 'కోన్ బేటా?' అని అడిగారు.

'హమారే మున్వర్ ఆపాకే బేటా, భూల్ గయే' అన్నాడు ఉస్మాన్. ఊళ్లో మా వాళ్లందరికీ నేను మున్విర్ ఆపాకే బేటాగానే తెలుసు. ఆయన గుర్తుకు తెచ్చుకునే ప్రయత్నంలో పడ్డాడు. నమాజ్ అయ్యింతర్వాత నేను దువా చేసుకున్నాను. బాబాయ్ కుటుంబంతో మా సంబంధాలు గట్టిపడాలనీ, ముకరమ్ కాపురం ఓ కొలిక్కి రావాలనీ అల్లాకి దువా చేశాను. కాసేపు మసీదులో మౌనంగా కూర్చున్నాను. భూమి విషయంలో బాబాయ్‌తో తగూ అనవసరం అనుకున్నాను. అమ్మ ఏమనుకున్నా సరే, ఏదో ఒరకంగా అక్కడే అప్పోసప్పో చేసి ఇంటి ఆర్థిక వ్యవహారాలు ఓ కొలిక్కి తేవాలని అనుకున్నాను. ఇప్పుడు చాలా ప్రశాంతంగా అనిపించింది.

బయటికి రాగానే ఉస్మాన్ తన ఇంటికి వెళ్దామని పట్టుబట్టాడు. సరే అని బయలుదేరాను. నడుస్తున్నాం. వున్నట్టుండి ఉస్మాన్ అడిగాడు-

'జమీన్ ఛోడో నక్కో... అబ్బాకి యాద్ ఓ యేకీచ్‌నా?' (భూమిని వదులుకోవద్దు, నాన్నగారి జ్ఞాపకం అదొక్కటేగా).

ఉస్మాన్ మాట నా లోపలి ప్రశాంత వలయాల్ని మళ్లీ కుదిపింది. అవును, నాన్నగారి జ్ఞాపకం...? ఉస్మాన్‌కే అంత పట్టింపుగా వుంటే అమ్మకెలా వుండాలి? నేను మళ్లీ తీవ్రమైన ఆలోచనల్లో పడిపోయాను. ఆపొలంలోని పచ్చని పైరు మీద వీచే చల్లని గాలిలా నాన్నగారి చిరునవ్వు కనిపించింది. ఎన్ని దుఃఖాల్ని కప్పేసిందో ఆ చిరునవ్వు..? నేను లోపల్లోపల గుక్కపెట్టి ఏడుస్తున్నానేమో... బయటికి వొక్క మాటా అనలేకపోతున్నాను. ఆ జమీన్ నాన్నగారి జ్ఞాపకం... నిజమే! దాన్ని వదులుకోకూడదు. వొళ్లంతా పిడికిలిలా బిగుసుకుంది.

'మీ చాచా ముఖం చూసి అంతా వదిలేద్దామనుకోకు. నన్నడిగితే వాడంత కాఫిర్... షైతాన్ లేడు'

'గోరీమా కనబడలేదే నాకు?' అన్నాను నేను.

అప్పుడు ఉస్మాన్ చెప్పిన విషయాలు విని నేను కళ్లనీళ్ల పర్యంతమయ్యాను. ఆలోచనల్లో మునిగిపోయాను. ఉస్మాన్ మళ్లీ రైలు వేళకి వస్తానని వెళ్లిపోయాడు.

*

ఉస్మాన్ వచ్చేసరికి నేను బ్యాగ్ సర్దుకుని రెడీగా వున్నాను. అందరికీ 'ఖుదా హాఫీజ్' చెప్పి బయలుదేరాను.

ఉస్మాన్ తనే ప్రస్తావించాడు.

'జమీన్ విషయం ఏం తేల్చారు?' అని-

నేనేమీ మాట్లాడలేదు. ఉస్మాన్ మళ్లీ అడగనూ లేదు.

ఇంతలోనే స్టేషన్ చేరుకున్నాం. అక్కడి దృశ్యం మామూలే. ఆ ముసలావిడ బురఖాతో మళ్లీ ఎదురైంది.

ఉస్మాన్‌ని చూడగానే ఆమె పలకరించింది.

అప్పుడే ఆమెని కాస్త పరీక్షగా చూశాను. గోరీమా...

ఆ మాట పైకే అనేశాను. గోరీమా నా కళ్లల్లోకి చూసింది.

'అక్బర్...'

ఆమెకు లేచి నిలబడే ఓపిక లేదు. నేల మీద కూర్చునే నన్ను ఆపాదమస్తకం ప్రేమగా నిమిరింది. నా చేతులు అందించాను. ఆమె నా చేతుల్ని దగ్గిరకు తీసుకుంది.

ఆమె కళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగాయి.

'చివరికి ఇలా మిగిలిపోయాను. ఇప్పుడింక ఏమీలేదు బాబూ... అంతా మునిగిపోయాను'

'ఏమైంది? ఎందుకిలా?'

ఆమె ఏమీ మాట్లాడలేకపోతోంది. ఉస్మాన్ తనే కల్పించుకుని చెప్పడం మొదలెట్టాడు. అంతా విన్న తర్వాత నాకు గోరీమా నా ముందు ఆకాశమంత ఎత్తులో కనిపించింది. ఆమె పాదాలకు నమస్కరించాలనిపించింది. నా కళ్లల్లో నీళ్లు నింపుకున్నాను. ఆమె తెగింపు, సొంత నేల కోసం ఆమె పోరాటం... ఆమె ముందు నేను మరీ మరుగుజ్జులా కనిపించాను నాకు నేనే!

ఈలోగా ప్లాట్‌ఫారమ్మీద రైలు కేక... నా ఆలోచనల్ని తెంపేసింది. ఉస్మాన్ ముందు పరిగెత్తి సీటు ఆపాడు. నేను గోరీమా వైపే చూస్తూ నా సీటులో కూలబడ్డాను.

'గోరీమా, ఈ దేశం రాయలేని చరిత్రలో నువ్వొక చరిత్రవి. నువ్వొక తిరుగుబాటువి. నా తరానికి అంతుపట్టని భూపోరాటానివి. సొంత నేలకోసం సంఘాన్నంతా ఎదురొడ్డి నిలిచావు. ఓడినా సరే, నువ్వే గెలిచావు. నీ నేల మీద నువ్వున్నావు. నేను ఈ నేలకి దూరంగా... పిరికిగా పారిపోతున్నాను...'

కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తే మబ్బుల గుంపులు పరుగుతీస్తున్నాయి, గోరీమా హృదయంలో పరుగెత్తుతున్న యుద్ధాశ్వాల్లా. ●